

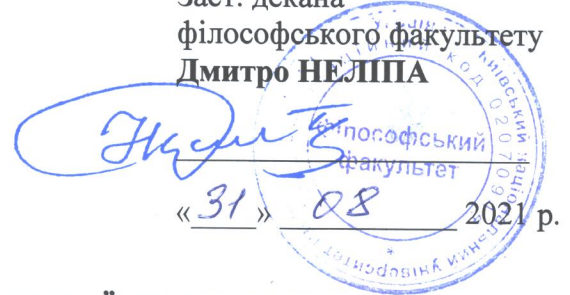
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЮРОКРАТІЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

для студентів

галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	052 Політологія
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Політологія
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: *Перепелиця Наталія Олегівна*, доктор PhD з політології, асистент кафедри політології

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. *Масікова І.* «31» 08 2022 р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.

Розробник: *Перепелиця Наталія Олегівна*, доктор PhD з політології, асистент кафедри політології

Затверджено

« *26* » *серпня* 2021 р.

Зав. кафедри політології

 (Олег БАТРИМЕНКО)

Протокол № *1* від « *26* » *08* 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від « *31* » *серпня* 2021 року № *2*

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« *31* » *08* 2021 року

Пролонговано на 2022 - 2023 н.р., Пр. № *2* від *31.08.22* р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення цілісної системи знань про бюрократію як суб'єкта політичного життя та процесу управління суспільством, її властивості, структуру, роль функціональних особливостей у різних політичних системах.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- 1. Знати** – особливості функціонування та розвитку сучасного суспільства, політики і влади, взаємодії людини з соціальними та політичними інституціями.
- 2. Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ суспільно-політичних процесів, застосовувати базові поняття в критичному осмисленні подій, що мають місце в сучасному світовому політичному процесі.
- 3. Володіти** елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурних подій та явищ; використання інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Бюрократія в сучасному суспільстві»* належить до переліку дисциплін вибору ВНЗ та викладається у III семестрі магістратури. Розрахована на 90 годин (3 кредити ЄКТС) в загальному обсязі, з яких 14 год. лекцій, 12 год. семінарських і 10 год. практичних занять, 54 год. самостійної роботи. Навчальна дисципліна знайомить студентів із класичними теоріями бюрократії. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрями та проблематика бюрократії в сучасному суспільстві. Розглядаються основні функції бюрократії та особливості їх реалізації у різних політичних системах. З'ясовується значення бюрократії у процесі демократизації.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про сучасні моделі бюрократії. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях політичної сфери, вмюючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам політичного життя країн сучасного світу.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:
загальні:

ЗК 7. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

фахові:

ФК3. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ФК4. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.	Знати:			
1.1	знати основні концептуальні підходи до розуміння сутності бюрократії та співвіднести поняття «бюрократія», «бюрократизм» та «бюрократизація»	лекція, семінарське заняття	усна доповідь, письмова контрольна робота, іспит	20
1.2	знати причини бюрократизму та найбільш поширені, у розвинутих демократіях, методи здійснення контролю над бюрократією	лекція, семінарське заняття, самостійна робота	усна доповідь, письмова контрольна робота, іспит	10
1.3	знати про роль бюрократії в сучасному демократичному суспільстві;	лекція, семінарське заняття	усна доповідь, письмова контрольна робота, іспит	10
2.	Вміти:			
2.1	вміти виявити специфіку та прослідкувати еволюцію бюрократії в умовах становлення демократії в Україні	лекція, семінарське заняття, самостійна робота	усна доповідь,, письмова контрольна робота, самостійна робота (есе), іспит	10
2.2	вміти здійснювати аналіз сучасних концептів у дослідженні бюрократії	лекція, семінарське заняття, самостійна робота	усні відповіді, письмова контрольна робота, іспит	10
3.	Комунікація:			

3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів	Семінар, самостійна робота	усна доповідь, доповнення, самостійна робота (есе)	10
3.2	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, презентацій	Семінари, самостійна робота	усна доповідь, доповнення, самостійна робота (есе)	10
3.3	вести полеміку стосовно найбільш ефективних механізмів «виробництва» і «надання» бюрократичних послуг в контексті демократизації всіх сфер життєдіяльності українського суспільства	Семінари,	дискусія	10
4.	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з досліджень політичної психології, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Семінари, самостійна робота	усна доповідь, доповнення, самостійна робота (есе)	5
4.2	нести відповідальність за достовірність інформації, яка повідомляється під час семінарських занять та використовується при написанні самостійних робіт	Семінари, самостійна робота	усна доповідь, доповнення, іспит	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2
Програмні результати навчання (назва)										
ПРН2. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	+		+		+			+	+	
ПРН 5. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог	+	+	+	+	+		+	+	+	+
ПРН 7. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності							+	+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1-1.3), що складає 40 % від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.2); (комунікація – 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

- 1. Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** Р.Н. 1.1,1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 26-35 балів;
- 2. Самостійна робота (есе):** Р.Н. 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1 – 5-15 балів;
- 3. Письмова контрольна робота:** РН – 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2 – 5-10 балів.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), за самостійну роботу (есе) та за контрольну роботу.

Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 60 балів

- в мінімальному вимірі 36 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі – РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 4.2 - 24/40 балів

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2. Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 2, 4, 6, 8, 10 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	Min – 26	Max – 35
Самостійна робота	До теми 1-10: Підготовка есе на тему дисципліни (за вибором студента)	Min – 5	Max – 15

Письмова контрольна робота	До тем 1-5	Min – 5	Max – 10
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу;

4 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності;

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

2 бали – доповнення змістовне;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

2. Самостійна робота (есе):

15-12 балів – студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження;

11-10 балів – студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності;

9-6 балів – в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну літературу, робота містить суттєві неточності;

5-0 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

3. Контрольна робота:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання,

правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи;

8-6 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності;

5-4 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності;

3-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

4. Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи;

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності;

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності;

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Бюрократія як поняття і суспільне явище.	2		4
2	Ідейно-історичні джерела вчень про бюрократію	2	2	4
3	Формування політичних ідей Нового часу і проблема бюрократії	2		6
4	Демократія і бюрократія у політико-правових вченнях 19-20 ст.		2	4
5	Закономірності розвитку форм бюрократії	2		4
	<i>Письмова контрольна робота</i>		2	
6	Соціальний статус бюрократії. Державна служба як професійна управлінська діяльність	2	2	4
7	Бюрократизм: суть, ознаки. Протидія бюрократизму	2		6
8	Корупція як різновид бюрократизму		2	4
9	Політико-правові передумови створення державної служби в Україні	2		4
10	Державна служба в Україні: сучасний стан і перспективи реформування		2	4
	<i>Самостійна робота (есе)</i>			20
	Всього:	14	12	64

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 14 год.

Семінарів – 12 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андрущенко В. Західні теорії бюрократії/ В. Андрущенко, В. Федосов// Ринок цінних паперів України. – 2003. – №9-10
2. Батрименко О.В. Бюрократія в сучасному суспільстві: сутність, роль та тенденції. К., 2012.
3. Біла-Тіунова Л.Р. Державна служба України. Загальна частина: навчальний посібник. Одеса, 2020. 511 с.
4. Вебер М. Соціологія. Загально історичні аналізи політики. К. : Основи, 1998.
5. Воронкова В.Г. Менеджмент у державних організаціях: навч. посібник.- К.: Професіонал, 2004.-
6. Грабар Н. Бюрократія як суспільно-політичний феномен: генезис теорії та можливості інтерпретації в сучасних державноуправлінських практиках // Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія “Державне управління”). 2017. №3. С.16-24. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/72/files/e1420818-31a8-455e-b87e-9b718cdb4dfb.pdf>
7. Грабар Н. Феномен бюрократизму в умовах становлення системи публічного управління в Україні : дис. канд. наук з державного управління: спец. 25.00.01 “теорія та історія державного управління”. Х., 2019. 243 с. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/dorad/files/gns_dis_20190416.pdf
8. Забродіна О. Концепції бюрократії поствеберівської доби та їхня роль в осмисленні сучасного політичного процесу // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2012. Вип. 3. С.27-36. URL:http://apnl.dnu.in.ua/3_2012/7.pdf
9. Кохан Г. Бюрократична корупція як наслідок політичної корупції. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26637/32-kokhan.pdf?sequence=1>
10. Оболенський О.Ю. Державна служба: Навч.посібник. – К.:КНЕУ, 2003. – 344 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/derj-sly/452-obolons.html>
11. Пашов Р. І. **Внутрішній бюрократ: практики породження, існування та відтворення** / Р. І. Пашов // Капіталізм, популізм та модерн: VIII Міжнародна науково-практичної конференція з соціології (м. Одеса, 18-19 травня 2017р.) / Укладачі: А.А. Мельниченко, П.В. Кутуєв, О.О. Онуфрієнкою. – Одеса: Видавничий дім “Гельветика”, 2017. – 344с. (С. 237– 238)
12. Пасєнко Т., Федосов В. Бюрократія як суспільний інститут управління державою // Ринок Цінних Паперів України. 2006. №7-8. С.11-22. URL: <http://securities.usmdi.org/?p=22&n=97&s=982>
13. Цапко О. Наукові теорії про місце бюрократії у сучасному суспільстві/ О. Цапко// Філософські та методологічні проблеми права. – 2012. – №2. – с. 20-24.

14. Яковенко Г. Б. Функції сучасної державної бюрократії / Г. Б. Яковенко // Теорія та практика державного управління. – 2008. – № 3 (22). – с. 51–58.
15. Яковенко Г. Державний бюрократизм і шляхи його раціоналізації. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10ygbdsr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10ygbdsr.pdf)